

REKOMENDACIJOS DARBDAVIAMS KAIP APSAUGOTI RIZIKĄ SUSIRGTI COVID-19 LIGA PATIRIANČIUS ASMENIS NUO UŽSIKRĖTIMO DARBO METU

Darbdavio pareiga yra sudaryti darbuotojams saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas visais su darbu susijusiais aspektais bei organizuoti prevencinių priemonių (techninių, medicinos, teisinių, organizacinių ir kitų), skirtų nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų prevencijai, įgyvendinimą, nustatant įmonėje šių priemonių įgyvendinimo ir kontrolės tvarką, paskiriant darbdavio įgaliotus asmenis ir duodamas jiems konkrečius pavedimus įgyvendinti prevencines priemones.

Rekomendacijos parengtos įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės COVID-19 valdymo strategijos įgyvendinimo priemonių plano 1.2.3 ir 4.4.1 punktuose nurodytas priemones.

Siekiant tinkamai suvaldyti COVID-19 ligos plitimą trumpuoju laikotarpiu ir užtikrinti COVID-19 ligos prevenciją, privaloma atnaujinti profesinės rizikos vertinimą įmonėje, įstaigoje, organizacijoje ar kitoje organizacinėje struktūroje (toliau – įmonė), atsižvelgiant į darbuotojų susirgimo COVID-19 liga grėsmę. Profesinės rizikos vertinimo išdavoje įvertinama, kokių papildomų prevencijos priemonių reikia susidariusios epidemiologinės situacijos metu užtikrinant būtinųjų funkcijų vykdymą, parengiamos ir vietiniuose norminiuose teisės aktuose (rizikos šalinimo ar mažinimo priemonių plane, darbo tvarkos taisyklėse, darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijose ir kt.) įtvirtinamos priemonės:

Darbuotojų srautų valdymui:

- numatoma, kokie darbai organizuojami (bus organizuojami) nuotoliniu (jeigu įmanoma) būdu;
- nustatoma, kaip bus mažinamas darbuotojų skaičius pamainose, kad darbo, pietų pertraukų, specialiųjų ir kitų pertraukų metu darbo, valgymo/poilsio, persirengimo patalpose, koridoriuose esančių darbuotojų skaičius būtų sumažintas iki minimalaus skaičiaus (darbuotojų užduočių rotacija, vidinės kontrolės valdymas ir kt.). Taikomos organizacinės darbuotojų srautų valdymo priemonės turi užtikrinti, kad būtų išlaikytas atitinkamas (ne mažiau kaip 1 metro) atstumas tarp dirbančių darbuotojų arba įmonės patalpose būtų įrengiamos pertvaros tarp darbo vietų (nesant tokių galimybių, darbuotojai aprūpinami atitinkamomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis). Organizuojant darbą biuruose rekomenduojama sudaryti galimybę darbuotojams dirbti po vieną kabinete, taip mažinant fizinio kontakto su kitais darbuotojais riziką;
- parengiama tvarka, kaip bus reguliuojamas darbuotojų, esančių rūkymo patalpose, tualetuose, skaičius (pvz., sutartinių ženklų pagalba);
- paskiriami darbdavio įgalioti asmenys, kurie kontroliuos naujo darbo organizavimo reikalavimų vykdymą.

Darbuotojų aprūpinimui asmeninėmis apsaugos priemonėmis (AAP):

- pagal poreikį darbuotojai privalo būti aprūpinti: vienkartinėmis pirštinėmis; kvėpavimo takų apsaugos priemonėmis – vienkartinėmis medicininėmis (chirurginėmis) kaukėmis, jei yra galimybė, – FFP2 respiratoriais; veido skydeliais, apsauginiais akiniais;
- įvertinamas dezinfekavimo priemonių bei privalomų (vienkartinės pirštinės, vienkartinės medicininės (chirurginės) kaukės) darbuotojų apsaugai nuo COVID-19 ligos AAP poreikis,

įsigyjamas minėtų priemonių rezervas. Rekomenduojama įsigyti ir turėti įmonės rezerve vieno mėnesio laikotarpiui būtinųjų funkcijų užtikrinimui reikalingą dezinfekavimo priemonių bei privalomųjų AAP kieki;

- darbuotojams, kurie galimai turės artimą kontaktą su asmenimis, sergančiais COVID-19 liga ar turėjusių sąlytį su sergančiuoju COVID-19 liga, arba grįžusių ar atvykusių iš užsienio valstybių, įrašytų į COVID-19 ligos paveiktų šalių sąrašą, padidintos apsaugos (FFP2 (FFP3) respiratoriai, apsauginiai akiniai, apsauginiai drabužiai (chalatai, kostiumai, apsauginė avalynė, vienkartiniai neperšlampantys batų dangalai, galvos apdangalai)) priemonės įsigyjamos ir saugomos rezerve, atsižvelgiant į profesinės rizikos vertinimo išdavoje nustatytą poreikį;
- parengiama AAP naudojimo/keitimo ir dezinfekavimo tvarka, numatant, kad AAP keičiamos vadovaujantis gamintojo pateiktais nurodymais, vienkartinės medicininės (chirurginės) kaukės - kai sudrėksta, užsiteršia ir ne rečiau negu kas 4 valandas, o vienkartinės pirštinės - priklausomai nuo kontakto su galimai užterštais paviršiais dažnumo. Vienkartinį AAP negalima naudoti pakartotinai. AAP, kurioms yra leistinas dezinfekavimas, numatyti kas, kaip dažnai ir koku būdu jas dezinfekuos;
- patikslinama darbuotojų instruktavimo ir mokymo tvarka, numatant darbuotojų instruktavimą/mokymą, kaip teisingai naudoti AAP: kaip jas teisingai užsidėti ir nusiimti, kiek laiko naudoti, kaip paruošti (dezinfekuoti) pakartotinam naudojimui (jei tai leidžiama);
- paskiriami darbdavio įgalioti asmenys, kurie instruktuos/mokys darbuotojus, kontroliuos, kad darbuotojai naudotųsi išduotomis AAP, laikysis higienos reikalavimų.

Darbuotojų asmens higienos užtikrinimui:

- numatomos atitinkamai pažymėtos vietos darbo patalpose, ypač prie centrinio įėjimo į darbo patalpas, kuriose įrengiami (bus įrengiami) rankų dezinfekcinių skysčių dozatoriai, užtikrinant nuolatinį jų papildymą;
- parengiamos vaizdinės priemonės, numatant jų patalpinimo vietas, raginančios darbuotojus pertraukėlių metu plauti rankas su šiltu vandeniu ir muilu, dezinfekuoti rankas dezinfekcinėmis priemonėmis, o ypač - neliesti rankomis veido;
- jei darbuotojai, atlikdami funkcijas, privalo dėvėti darbo drabužius, parengiamos priemonės, sudarančios sąlygas asmeninius darbo drabužius ir AAP laikyti atskirai nuo kasdienių drabužių. Darbo drabužiai turi būti reguliariai valomi ir dezinfekuojami, AAP prižiūrimos pagal jų instrukcijas;
- paskiriami darbdavio įgalioti asmenys, kurie užtikrins, kad sanitarinėse patalpose (tualetuose, dušuose ir kt.) būtų pakankamas kiekis asmens higienos priemonių (muilo, popierinių vienkartinį rankšluosčių, dezinfekavimo priemonių ir pan.), atsižvelgiant į darbuotojų skaičių, kad darbuotojai būtų raginami bei išmokyti, kaip tinkamai plauti ir dezinfekuoti rankas.

Patalpų priežiūrai ir dezinfekcijai:

- numatomas:
 - reguliarus visų darbo patalpų vėdinimas ne rečiau kaip 1 kartą per valandą, patalpas po kiekvienos pamainos vėdinant ne trumpiau kaip 60 min., priklausomai nuo darbo patalpų ploto;
 - reguliarus darbo / persirengimo / buitinių / sanitarinių patalpų paviršių (rūbų spintelių, durų rankenų, suolų, kėdžių, stalų, palangių ir pan.) valymas drėgnuoju būdu su dezinfekuojančiomis priemonėmis ne rečiau kaip vieną kartą per dieną / pamainą (arba po kiekvienos pamainos);
 - nuolatinis bendrai naudojamų darbo priemonių, įrenginių, darbo paviršių, šviesos jungiklių, durų rankenų dezinfekavimas, priklausomai nuo juos naudojančių asmenų skaičiaus (kaip galima dažniau, bet ne rečiau kaip 2 kartus per dieną);

- paskiriami darbdavio įgalioti asmenys, kurie užtikrins, kad būtų įgyvendinamos patalpų priežiūros ir dezinfekcijos priemonės.

Darbuotojų sveikatos stebėsenai:

- įtvirtinama darbuotojų pareiga, turint į COVID-19 ligos panašius simptomus, tokius kaip gerklės skausmas, karščiavimas, čiaudulys ar kosulys, taip pat viduriavimas, vėmimas, informuoti apie tai tiesioginį vadovą ir nevykti į darbą (vykti namo) bei nuotoliniu būdu kreiptis į asmens sveikatos priežiūros įstaigą arba telefonu Nr. 1808 susisiekti su savo šeimos gydytoju. Jeigu darbuotojui pasireiškė minėti simptomai darbo vietoje, darbuotojas izoliuojamas patalpoje, neleidžiama jam vaikščioti bendro naudojimo patalpomis, aprūpinamas nosį ir burną dengiančiomis apsaugos priemonėmis (veido kaukėmis, respiratoriais ir kitomis priemonėmis) bei rankų dezinfekcijai skirtomis priemonėmis. Taip pat darbuotojams privaloma pranešti apie išvykimą į užsienį (atsižvelgiant į oficialiai skelbiamą dėl COVID-19 paveiktų šalių sąrašą), kontaktus su asmeniu, išvykusiu/grižusiu į/iš užsienį (atsižvelgiant į oficialiai skelbiamą dėl COVID-19 paveiktų šalių sąrašą) bei kontaktus su asmeniu, kuriam nustatyta COVID-19 liga per pastarąsias 14 dienų;
- parengiama darbuotojų sveikatos stebėsenos tvarka, numatant galimybę matuoti darbuotojų kūno temperatūrą bekontakčiais termometrais, tik atvykus į.. darbą arba pagal poreikį. Darbuotojams, kuriems privaloma izoliacija, izoliacijos laikotarpiu darbo vietose dirbti draudžiama. Lietuvos Respublikos Vyriausybei paskelbus ekstremaliąją situaciją ir (ar) karantiną, darbdavys, turėdamas pagrindo manyti, kad darbuotojo sveikatos būklė kelia grėsmę kitų darbuotojų sveikatos saugumui, vadovaujasi Lietuvos Respublikos darbo kodekso 49 straipsnio 3¹ dalies nuostatomis;
- paskiriami darbdavio įgalioti asmenys, kurie informuos ir supažindins darbuotojus su COVID-19 simptomais, ligos prevencija, jų sveikatos stebėsenos tvarka bei minėtomis pareigomis pranešti apie susirgimą ar sąlytį su sergančiuoju COVID-19 liga, darbuotojų atsakomybę už lokaliniuose teisės aktuose įtvirtintų reikalavimų nevykdymą, o taip pat vykdys darbuotojų sveikatos stebėseną.

Pavojaus užsikrėsti COVID-19 liga nuo trečiųjų asmenų (pirkėjų, klientų, lankytojų, interesantų, paslaugų gavėjų ar teikėjų ir kt.) valdymui:

- numatomos informacijos, norintiems patekti į patalpas tretiesiems asmenims, pateikties vietos bei informacijos turinys. Informacijoje nurodomos privalomos asmens higienos (rankų higiena, kosėjimo, čiaudėjimo etiketas ir kt.) normos, kitos būtinos apsaugos priemonės;
- sumažinama galimybė patekti į darbo patalpas tretiesiems asmenims, ribojant patekimo į įmonės patalpas vietas, atsisakant fizinio darbuotojų bendravimo su trečiaisiais asmenimis, jei būtinas fizinis bendravimas, jo trukmę sumažinant iki minimalaus laiko. Ribojamas įmonės patalpose (teritorijoje) vienu metu esančių trečiųjų asmenų skaičius;
- numatomos paslaugų tiekimo/gavimo vietos/patalpos; patvirtinama darbuotojų, kurie turės kontaktą su trečiaisiais asmenimis, aprūpinimo AAP tvarka;
- numatoma galimybė matuoti trečiųjų asmenų kūno temperatūrą (bekontakčiais termometrais), neįleisti į patalpas karščiuojančių asmenų, nekontaktuoti su jais;
- patvirtinama aplinkos valymo ir dezinfekcijos paslaugos teikimo vietoje tvarka. Rekomenduojama valymą ir dezinfekciją atlikti vadovaujantis Rekomendacijomis dezinfekcijai sveikatos priežiūros įstaigose ir ne sveikatos priežiūros patalpose (kai galimas užteršimas SARS-COV-2 virusu) ([https://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/REKOMENDACIJOS%20dezinfekcijai%2020200327%20\(1\).pdf](https://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/REKOMENDACIJOS%20dezinfekcijai%2020200327%20(1).pdf));
- paskiriami darbdavio įgalioti asmenys, kurie užtikrins minėtų reikalavimų vykdymą

Pavojaus, įmonės darbuotojui patvirtinus COVID-19 ligą, valdymui

- parengiama tvarka, kurioje numatoma, kad:
 - sužinojus apie įmonės (įmonės padalinio) darbuotojui patvirtiną COVID-19 ligą (gavus informaciją iš darbuotojo arba gavus informaciją apie darbuotojo turimą nedarbingumo pažymėjimą), nedelsiant apie tai informuojamas Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos;
 - skyriaus patalpose, kuriose dirbo susirgęs darbuotojas, nedelsiant sustabdomi darbai;
 - pagal galimybes identifikuojami visi galimai kontaktavę su užsikrėtusiuoju darbuotojai, informuojant juos, apie jiems taikomą saviizoliaciją;
 - organizuojama darbo patalpų dezinfekcija, vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos rekomendacijomis [„Dėl aplinkos valymo ir dezinfekcijos, esant nepalankiai COVID-19 situacijai“](#);
 - darbai atnaujinami praėjus privalomam minimaliam dezinfekcijai naudotų medžiagų veikimo ir pašalinimo iš aplinkos laikui, vadovaujantis darbo aplinkos valymą ir dezinfekciją atlikusios įmonės rekomendacijomis;
 - įgyvendinus organizacines, įdiegus kolektyvines bei aprūpinus asmeninėmis apsaugos priemonėmis sugrįžti į darbo vietas įmonės patalpose bei atnaujinti darbus leidžiama tik darbuotojams, neturėjusiems kontakto su darbuotoju, kuriam nustatyta COVID-19 liga;
- paskiriami darbdavio įgalioti asmenys, kurie užtikrins minėtų priemonių įgyvendinimą.

Patarimai kaip nesukelti darbuotojų, esančių didesnėse rizikos susirgti sunkia COVID-19 liga grupėse, diskriminavimo:

- įmonės lokaliniuose teisės aktuose vienareikšmiškai apibrėžti, kad prevencijos priemonės nuo COVID-19 ligos taikomos visiems darbuotojams be išimčių, atsižvelgiant į profesinės rizikos vertinimo dokumentus;
- įmonės lokaliniuose teisės aktuose numatyti galimybes darbuotojams, kurie turi pagrindo manyti, kad yra didesnės rizikos susirgti COVID-19 liga grupėje, galimybes naudoti aukštesnio apsaugos lygio AAP, teikti prašymus dirbti nuotoliniu būdu, prašyti suteikti atostogas ne grafike nustatytais terminais;
- nurodyti darbdavio įgaliotiems asmenims aiškiai ir tinkamai komunikuoti darbo kolektyvo viduje, atsakyti į visus darbuotojų klausimus bei netoleruoti neetiškų pasisakymų tokių darbuotojų atžvilgiu, o jeigu tokių būtų, nedelsiant užkirsti jiems kelią ir organizuoti visiems darbuotojus mokymus lygių galimybių ir/ar nediskriminavimo tema;
- kontroliuoti, kad tarpasmeniniai santykiai tarp kolegų būtų pagrįsti pagarba ir etišku elgesiu, moralinėmis vertybėmis, emocijomis ir ideologija;
- akcentuoti, kad darbuotojai vertinami pagal atliekamo darbo produktyvumą, darbo našumą, efektyvumą, pridėtinės vertės sukūrimą.